

**НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО
ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

National Agency for Higher Education Quality Assurance

вул. Бориса Грінченка, 1, м. Київ, 01001, e-mail: info@naqa.gov.ua, код ЄДРПОУ 40927307

№ 926 від 31.07.2020
На № _____ від _____

Президенту України,
Верховна Рада України,
Кабінет Міністрів України,
Рада національної безпеки та оборони
України,
Українська асоціація студентів,
Федерація роботодавців України

ЗВЕРНЕННЯ

Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти з приводу намагань ліквідувати здобутки в реформуванні вищої освіти й відмовитися від європейської інтеграції України

Законопроект Міністерства освіти і науки України «Про внесення змін до деяких законів України» (вих. № 1/12-3604 від 30.07.2020 р.), переданий на погодження до КМУ та інших центральних органів виконавчої влади, формує політику відмови від «Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» (далі – Угода про асоціацію).

Цей законопроект має на меті повернути деякі радянські практики, «новації» часів Дмитра Табачника в систему управління вищою освітою, а також ліквідувати Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (далі – Національне агентство) як незалежний колегіальний орган, відповідальний за забезпечення якості вищої освіти.

Національне агентство було створене на виконання Угоди про асоціацію, в якій визначені шляхи реалізації задекларованого у Преамбулі Конституції України європейського та євроатлантичного курсу нашої держави.

Так, у статті 431 Угоди про асоціацію зазначено, що сторони зобов'язуються активізувати співробітництво у сфері вищої освіти, зокрема з метою сприяння зближенню в рамках Болонського процесу, реформування та модернізації системи вищої освіти, підвищення її якості та важливості.

Відповідно до статті 435 Угоди про асоціацію, обов'язковими для України стають Рекомендації Європейського Парламенту та Ради від 15 лютого 2006 року про подальше європейське співробітництво в галузі забезпечення якості вищої освіти (№2006/143/ЄС).

Відповідно до останніх, державам-підписантам слід створити незалежні та надійні агентства із забезпечення якості з метою їхнього подальшого включення до відповідного реєстру (EQAR) та відповідності Європейським стандартам із забезпечення якості (ESG), розроблених Європейською мережею агентств з якості (ENQA).

Відповідно до цих Стандартів (ESG-2005, ESG-2015), незалежність є основною ознакою для агентств із забезпечення якості (стандарт 3.3), що означає: здатність діяти автономно та нести повну відповідальність за свою діяльність і результати цієї діяльності, без впливу третіх сторін, у тому числі урядів.

Національне агентство з моменту свого створення вибудувало процес реалізації своїх повноважень у повній відповідності до стандартів ESG-2015, що дало змогу у рекордні терміни стати асоційованим членом ENQA та повноправним членом ще трьох ключових міжнародних організацій у сфері забезпечення якості та академічної доброчесності, а саме Міжнародної мережі агентств із забезпечення якості вищої освіти (INQAANE), Центрально-Європейської мережі агентств з якості (CEENQA) та Міжнародного центру з академічної доброчесності (ICAI).

Це свідчить про міжнародне визнання Національного агентства, успіхи України в напрямі реалізації Угоди про асоціацію в частині реформування вищої освіти та боротьби з корупцією у цій сфері. Процес акредитації освітніх програм набув реального виміру.

Наділення Національного агентства статусом центрального органу виконавчої влади та будь-які спроби його реорганізації чи об'єднання із іншими органами

виконавчої влади не лише ставить під сумнів його незалежність, але й створює загрозу членства Національного агентства у всіх цих міжнародних організаціях та буде свідчити про порушення вимог та невиконання зобов'язань Україною Угоди про асоціацію у сфері освіти.

Цей законопроект пропонує повернути повноваження з присудження наукових ступенів в МОН. Отже мова йде навіть не про відродження умовно незалежного ВАК, а про повернення до практики, яку впровадив Дмитро Табачник: присудження наукових ступенів Атестаційною колегією МОН.

Така пропозиція протирічить базовому принципу реформи вищої освіти – поступовому збільшенню автономії й відповідальності ЗВО, а також фактично повертає "диплом державного зразка", щойно вилучений із законодавства наприкінці 2019 року.

Законопроект пропонує передати право утворювати спеціалізовані вчені ради по захисту дисертацій від закладів вищої освіти до МОН. Звертаємо увагу, що відповідно до чинного закону "Про вищу освіту", повноваження з присудження наукових ступенів має бути передано закладам вищої освіти. Відповідна норма набуває сили з січня 2021 року. Тобто МОН має намір відмовитися від реформи, яка ще не запрацювала.

Чинний закон передбачає потужний запобіжник проти різноманітних зловживань у формі акредитації спецрад Національним агентством – незалежною інституцією, склад якої формується з представників освітньої та наукової громадськості без політичних впливів.

У жодній з країн Європейського Союзу чи Північної Америки немає системи, за якою спеціалізовані вчені ради з присудження наукових ступенів утворюються центральним органом виконавчої влади. Відповідні приклади, в який спосіб відбувається присудження наукових ступенів, описані в звіті «ЮНЕСКО: підготовка доктора філософії та відповідні кваліфікації в Європі і Сполучених Штатах: статус і перспективи» (UNESCO: Doctoral studies and qualifications in Europe and the United States: status and prospects). Згідно із цим звітом, єдина країна-учасник Болонського процесу, в якій наукові ступені присуджуються спецрадами, що утворюються державою – Російська Федерація.

Такі дії МОН обґрунтовуються нібито реагуванням на припис НАЗК, що у свою чергу був викликаний колізією в законодавстві України, пов'язаною зі статусом

Національного агентства. Мова йде про делегування йому повноважень на реалізацію державної політики (ст. 17 Закону України «Про вищу освіту»), що нібито вимагає статусу центрального органу виконавчої влади для Національного агентства і, відповідно, статусу державних службовців для його членів. Як ми бачили, це суперечить європейським підходам до функціонування подібних Агентств.

Усунення колізій вітчизняного законодавства не повинно відбуватися за рахунок українських реформ у вищій освіті та руйнування євроатлантичної інтеграції України.

Затверджено на засіданні Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти 31 липня 2020 року.

З повагою –

Голова

Сергій КВІТ